

Academie voor Zelfstandigheid bij Landstede

*geeft volwassenen met een licht
verstandelijke beperking een plek in de
samenleving en op de arbeidsmarkt*

Door Prof. Dr. Maurice de Greef

2014

“Ik heb wel, eh, echt, eh, het idee dat, eh, ze me ook nemen zoals ik ben en dat er niet naar mij opgekeken wordt, zoals op die andere scholen. Dat ze, ja, dit is echt de eerste school waar ik tot nu toe kan zeggen dat ik school echt leuk vind” (S26’).

Een reactie van een student van de “academie voor Zelfstandigheid”, een scholingstraject voor mensen die moeilijk een eigen plek in de samenleving kunnen krijgen of moeilijk naar werk bemiddelbaar zijn. Artèduc heeft een wetenschappelijke evaluatie gedaan naar de impact en succesfactoren van dit scholingstraject, waarvan de resultaten in deze rapportage zijn vastgelegd.

Aandacht voor de economisch kwetsbare groep

Volgens het CBS (2014a) kent Nederland nog steeds een groot percentage inwoners, dat uitgesloten is van sociale deelname aan de samenleving, te weten 15%. Dit zijn mensen, die in de meeste gevallen door een sociale beperking niet kunnen meedoen aan activiteiten, werk, maar ook minder contacten hebben in hun eigen omgeving. Volgens Bijl et al. (2011) komt het probleem van sociale ongelijkheid door het verschil in opleiding. Het verschil in opleidingsniveau veroorzaakt namelijk een kloof tussen hoog- en laagopgeleiden (Bijl et al., 2013). Dit effect zien we ook terug in onze werkloosheidscijfers. Volgens het CBS (2014b) is circa 77% van de werklozen laag of middelbaar opgeleid. Een bijkomend probleem van mensen die sociale uitsluiting of uitsluiting van de arbeidsmarkt ervaren, is dat deze mensen onder andere de taal vaak niet voldoende meester zijn. Op basis van de onderzoeksresultaten van het recent gepubliceerde PIAAC onderzoek (Programme for the International Assessment of Adult Competencies) wordt duidelijk dat taal-, reken- en digitale vaardigheidstrajecten voor volwassenen nog steeds noodzakelijk zijn. Het aantal laaggeletterden in Nederland is bijvoorbeeld gestegen van 9.4% naar 12% (Buisman et al., 2013). Daarnaast lijken de kosten van laaggeletterdheid voor de samenleving aanzienlijk. Volgens De Greef, Segers en Nijhuis (2013) bedragen die 556 miljoen euro per jaar. Vraag is of investering in taaltrajecten deze kosten zou kunnen tegen gaan. Kok en Scholte (2013) geven aan dat taaltrajecten voor laaggeletterden renderend zijn en dat dat de samenleving 700 miljoen euro oplevert.

Landstede heeft in samenwerking met de Twijn, Frion, 's Heeren Loo, het Thomas a Kempis College, Philadelphia, De Wingerd, Inclusiefgroep, Careander en de Provincie Gelderland (onder andere de Regio Noord-Veluwe)² de handen ineen geslagen om juist deze groep mensen een plek te geven in de samenleving en hen alsnog een bijdrage te laten leveren voor diezelfde samenleving. Zoals Bijl et al. (2011) al aangaven zit het probleem in de opleidingskloof. Om die reden heeft Landstede in samenwerking met bovengenoemde samenwerkingspartners een passend scholingstraject ontwikkeld voor mensen met een licht verstandelijke beperking, zodat ze alsnog hun weg naar zelfstandig werken, wonen en leven vinden, namelijk de “academie voor Zelfstandigheid”.

Een nieuw opleidingsconcept voor mensen met een licht verstandelijke beperking: academie voor Zelfstandigheid

De “academie voor Zelfstandigheid” is te vinden bij Landstede Zwolle en bij Landstede Harderwijk. Deze wordt gedragen door een tiental partners en is mede mogelijk gemaakt door de financiën van de Provincie Gelderland (onder andere door de Regio Noord-Veluwe). Het concept is gebaseerd op het scholingsconcept van de landelijke Stichting “academie voor Zelfstandigheid”. Dit concept heeft een positieve benadering als basis en kent individuele leerprogramma's die aansluiten bij de specifieke mogelijkheden van de studenten, gericht op het verwerven van de gewenste competenties. Vanuit een respectvolle interactie tussen studenten en trainers wordt de eigenwaarde gevoed. Een belangrijke rol is weggelegd voor de trainers, die door de landelijke “academie voor Zelfstandigheid” zorgvuldig opgeleid en gecoacht worden. Samen met plaatselijke partners wordt de academie vorm gegeven. De academie biedt maatwerktrainingen voor mensen (die 18 jaar of ouder zijn) met een licht verstandelijke beperking en/of een Wajong-uitkering. In de meeste gevallen zijn dit mensen, die hun Voortgezet Speciaal Onderwijs of ZML-onderwijs hebben afgerond. In Nederland is dit veelal het enige scholingstraject voor mensen met een licht verstandelijke beperking. Daarna zijn er geen formele scholingsmogelijkheden meer.

¹ S staat voor Student en verwijst naar het nummer van de respondent, die ondervraagd is.

² Dit zijn de partners die bij de start van de academie voor Zelfstandigheid in Zwolle en Harderwijk betrokken zijn geweest.

Het initiatief van de “academie voor Zelfstandigheid” is de eerste mogelijkheid om door te leren voor deze groep mensen. Studenten kiezen op basis van hun eigen leervragen voor trainingen gericht op:

- Zelfstandiger werken en/of
- Zelfstandiger wonen en/of
- Het volgen van een AKA-MBO1 beroepsopleiding³

Vanaf september 2011 (Zwolle) en februari 2012 (Noord Veluwe) volgen studenten hun eigen leerroutes om zo een zelfstandig(er) leven te kunnen leiden en zoveel mogelijk zelf de regie over hun leven te kunnen voeren. De academie doet dat vanuit de driehoek “student - academie - begeleiding”. Zo wordt een transfer naar de eigen praktijk van de student bevorderd en kan gedragsverandering plaatsvinden. Het scholingstraject duurt gemiddeld 1,5 tot maximaal 2 jaar (inclusief de coaching), waarbij men 6 uur in de week les krijgt. Tijdens het leerproces staan herhaling en gedragsverandering centraal, aangezien dat voor mensen met een licht verstandelijke beperking stimulerend blijkt te werken voor een positief leerresultaat. Landstede is het eerste ROC dat samen met de Twijn, Frion, 's Heeren Loo, het Thomas a Kempis College, Philadelphia, De Wingerd, Inclusiefgroep, Careander en de Provincie Gelderland (onder andere de Regio Noord-Veluwe) het academie-concept in twee plaatsen in Gelderland en Overijssel heeft gerealiseerd. Zij is initiatiefnemer, levert de projectleiders en faciliteert de huisvesting.

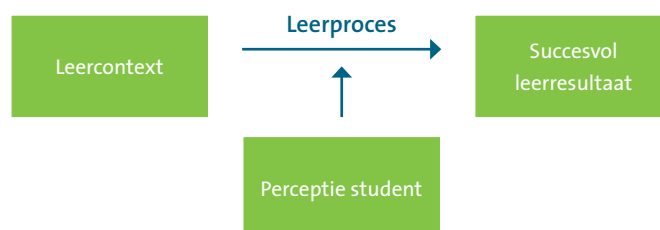
Impact onderzoek en onderzoeksmethodiek

Ondanks dat de “academie voor Zelfstandigheid” in de aanloop- en ontwikkelfase haar bestaansrecht heeft bewezen, heeft Landstede als initiatiefnemer gevraagd om op wetenschappelijke wijze de impact en succesfactoren van de academie te laten onderzoeken. Het doel van het evaluatieonderzoek is om een goed beeld over de uitvoering en de meerwaarde van de “academie voor Zelfstandigheid” te krijgen. Daarnaast kan het inzichten opleveren voor eventuele aanpassing van de huidige organisatie en toekomstige invulling van de academie. De globale vraagstelling is tweeledig. De vraagstelling luidt als volgt:

“Wat is in de beleving van de student de impact van deelname aan de “academie voor Zelfstandigheid” op zijn of haar leven en wat zijn daarbij belangrijke factoren geweest?”

Figuur 1 toont het conceptueel model waar het gehele onderzoek op gebaseerd is.

Figuur 1: Conceptueel model
“Evaluatieonderzoek academie voor Zelfstandigheid bij Landstede”

Evaluatie van leertrajecten kan op verschillende wijzen plaatsvinden. Via kwantitatief, maar ook kwalitatief onderzoek. Kwantitatief onderzoek moet plaatsvinden onder een groter aantal studenten, maar is minder arbeidsintensief tijdens de onderzoeksfase. Voor kwalitatief onderzoek is een lager aantal respondenten nodig, maar als men gebruik maakt van de interviewtechniek is dit arbeidsintensiever. Vanwege het feit dat men gedetailleerde informatie wenst te hebben om de huidige opzet van de “academie voor Zelfstandigheid” te optimaliseren en dat men wenst te achterhalen wat de werkelijke oorzaken en definities van succes van leren zijn, is de keuze gemaakt voor een kwalitatieve onderzoeksmethode. In dit onderzoek is gekozen voor de kwalitatieve onderzoeksmethode van de fenomenografie. Volgens Tan (2008), Levitas et al. (2007), Asworth en Lucas (2000) en Howitt en Cramer (2008) verdient de fenomenografie de voorkeur als de interpretaties en ervaringen van individuen onderzocht moeten worden met betrekking tot een complex fenomeen.

Marton en Booth (1997) geven aan dat door middel van de fenomenografie men verschillende percepties van het ervaren van een fenomeen onder verschillende deelnemers kan beschrijven. De fenomenografische methode is gebaseerd op een interviewtechniek, waarbij men via open vragen probeert om de percepties van studenten op een fenomeen in kaart te brengen (Marton et al., 1997). Volgens zowel Marton (1995) als Trigwell (1997) is een vereiste dat er voldoende respondenten zijn om een maximale variatie in concepties van de studenten te krijgen. Sandberg (2000) geeft aan dat als men vijf verschillende concepties wil beschrijven men circa 30 studenten moet interviewen. In dit onderzoek is dit aantal meer dan behaald aangezien 32 studenten zijn geïnterviewd. Deze studenten zijn door middel van bestandsselectie door 8 onderzoekers benaderd.

³ Per 01-08-2014 wijzigt AKA in ENTREE. De academie voor Zelfstandigheid onderzoekt momenteel hoe ze bij deze ontwikkeling kan aansluiten.

Op basis van de richtlijnen van het fenomenografisch onderzoek is een interviewtechniek gehanteerd met open vragen waarbij het “diepte-interview” centraal staat, zodat de respondenten aangemoedigd worden om het te onderzoeken fenomeen te bediscussieren (Booth, 1997). Om subjectieve waarneming te voorkomen is een team van 8 onderzoekers samengesteld, die samen via een plenaire instructie geïnformeerd zijn over de procedure van afname. Elk interview duurde circa 1 uur, waarbij vooraf vragen zijn vastgesteld bestaande uit 12 hoofdvragen die aangevuld werden met doorvraagvragen. Alle 32 interviews zijn opgenomen en op basis van de audio-bestanden zijn transcripties gemaakt, die woord voor woord zijn uitgewerkt. Elke transcriptie is uitgewerkt via een identiek format om een goede vergelijking te kunnen maken tijdens de analyse. Om een gedegen onderzoeksanalyse te kunnen doen, zijn de analysestappen van de fenomenografie doorlopen die Marton et al. (1997) beschrijven. Om bias te voorkomen zijn de resultaten van de onderzoeksanalyses van elke onderzoeker besproken door middel van een onderzoekerstriangulatie en een peerreview (Eisner, 1998). Dit houdt in dat allereerst elke onderzoeker afzonderlijk een aantal interviews heeft doorgenomen en geanalyseerd en vervolgens een aantal categorieën van betekenissen heeft gemaakt. In subgroepen van onderzoekers zijn de resultaten van deze analyse besproken. Uiteindelijk zijn de verschillende categorieën vastgesteld na het verkrijgen van een consensus (Marton, 1992). Ten slotte is intersubjectiviteit voorkomen door een peerreview

te realiseren op de verschillende categorieën van leerresultaten en de mogelijke invloeden hierop. Een externe onderzoeker (die gespecialiseerd is in dit thema) heeft alle transcripties doorgenomen en wederom categorieën van percepties samengesteld. Deze indeling is naast de indeling van het onderzoeksteam gelegd en uiteindelijk zijn de categorieën van leerresultaten en de mogelijke invloeden daarop vastgesteld in een zogenoemde “outcomespace”. Deze outcomespace vormt de basis voor de resultaten van dit onderzoek.

Studenten van de “academie voor Zelfstandigheid”: een profielschets

Het merendeel van de studenten van de “academie voor Zelfstandigheid” is volgens tabel 1 vrouw (66%) en zijn 40 jaar of jonger (74%). Volgens Josten (2010) zijn mensen laagopgeleid als ze hoogstens een VMBO- of gelijkwaardig diploma hebben (in feite vergelijkbaar met MBO-niveau 2). Op basis daarvan wordt uit tabel 1 duidelijk dat (inclusief de helft van de groep van het MBO-niveau) circa 94% en dus vrijwel de gehele groep laagopgeleid is.

Tabel 1: Socio-demografische kenmerken studenten (N = 32)

Kenmerk %	% Studenten
Geslacht	
Man	34
Vrouw	66
Herkomst	
Autochtoon	91
Allochtoon	9
Leeftijd	
19 jaar en jonger	3
20 - 25 jaar	28
26 - 30 jaar	28
31 - 35 jaar	6
36 - 40 jaar	9
41 jaar en ouder	25
Hoogste vooropleiding	
Speciaal basisonderwijs	25
Basisonderwijs	16
Speciaal voortgezet onderwijs	34
Voortgezet onderwijs	16
MBO	6
HBO	0
Universiteit	0
Anders	3

Allereerst is de studenten gevraagd naar hun leerresultaten. Centrale vraag is wat ze nu uiteindelijk bereikt hadden na deelname aan de “academie voor Zelfstandigheid”. Op basis van de percepties van de studenten wordt duidelijk, dat de leerresultaten kunnen worden ingedeeld in 5 “hoofdelementen” om zelfstandig te kunnen leven. Figuur 2 toont deze 5 leerresultaten in een continuüm van zelfstandig leven. Kijkend naar de opdracht van de overheid is het uiteindelijke doel dat zoveel mogelijk mensen zelfstandig wonen en werken, om uiteindelijk zelfstandig te kunnen leven. Aan de ene kant moet men een goede woonplek kunnen vinden en zich daar kunnen handhaven en aan de andere kant moet er brood op de plank komen en moet men geld verdienen om zichzelf te kunnen onderhouden. Voor deze twee hoofdbestanddelen van het leven zijn 3 competenties nodig. Men moet voldoende zelfvertrouwen hebben om de juiste stappen in wonen en werken te kunnen zetten, hiervoor contacten kunnen aangaan en dingen zelf ondernemen en hierbij de juiste taal-, reken- en tegenwoordig ook digitale vaardigheden bezitten. De meeste studenten hebben resultaten geboekt op deze 5 leerresultaten.

The diagram illustrates a process flow from 'Wonen' (Living) to 'Werken' (Working). It consists of five colored boxes arranged horizontally, connected by a double-headed arrow at the bottom. The boxes are: 1. Blue: Zelfstandig wonen; 2. Orange: Zelfbeeld en zelf-vertrouwen; 3. Yellow: Taal, Rekenen en Digitale Vaardigheden; 4. Light Orange: Contact en onder-nemen; 5. Green: Toeleiding naar opleiding en arbeid.

Wonen					Werken
Zelfstandig wonen	Zelfbeeld en zelf-vertrouwen	Taal, Rekenen en Digitale Vaardigheden	Contact en onder-nemen	Toeleiding naar opleiding en arbeid	

Van de 32 studenten geven 22 studenten aan (circa 69%), dat ze door deelname aan de “academie voor Zelfstandigheid” zelfstandig(er) kunnen wonen. Hierbij wordt duidelijk, dat ze veel zelfstandiger leven en minder begeleiding nodig hebben, zoals bij student 18: *“Nee, ik woon 24 uur met begeleiding, maar ik heb wel een eigen appartement. Dus ja, je moet je eigen was doen, je eigen kamer bijhouden. Ja, eigenlijk wat erbij hoort, wassen, strijken en afwassen. Zo ja, dat hoort er gewoon allemaal bij ja. (...) Ja, maar toen moest ik het altijd samen met begeleiding doen, maar nu doe ik het gewoon echt helemaal zelfstandig”* (S18). Een groot aantal studenten leert ook beter met geld omgaan, waardoor ze bijvoorbeeld hun eigen boodschappen kunnen

doen, zoals bij student 23: “Wij moesten naar de goedkope dingen kijken, niet naar de dure dingen, weet je wel. Je hebt ook dure merkdin- gen. (...) Stel je voor, ik was bij de C1000 laatst, ik haal dat zelf, witlof was € 0,90 cent en bij de AH € 0,59 cent. Waar kijk ik dan naar? Dan haal ik het niet, dan ga ik naar de AH. Dan ben ik goedkoper uit. Zo kijk ik wel, dan houd ik geld over” (S23).

De meeste studenten hebben uiteindelijk een positiever zelfbeeld gekregen. Ze voelen zich zekerder na deelname aan de “academie voor Zelfstandigheid” en hebben meer zelfvertrouwen. Dit is bij 20 van de 32 studenten (circa 63%) het geval. Student 6 verwoordt het als volgt: *“Ergens voel ik me dom, juist omdat ik heel lang, niet dom, wel onervaren, ja. Juist omdat ik heel veel dingen heb gemist. Gewoon ja, in mijn leven. Vooral school ook. Ja, voor mij heeft het ook een, eh, hoe noem je dat een eh geeft mij een stukje doorzettingsvermogen... Ook zekerheid. Het geeft me zekerheid”* (S6). De “academie voor Zelfstandigheid” zorgt ervoor, dat de studenten zichzelf kunnen ontwikkelen. Student 8 beschrijft het als volgt: *“Dit was wel een hele goede stap om ook aan je zelfvertrouwen te werken”* (S8).

Bij 22 van de 32 studenten (circa 69%) blijken de taal, reken- en digitale vaardigheden verbeterd te zijn. Deze vaardigheden zorgen voor een essentiële basis voor het functioneren in de dagelijkse samenleving. Niet alleen in het privéleven, maar ook in het werkzame leven volgens student 29: *"Ik wou verder leren met rekenen. Uhm ja, dat was het. En dat is heel goed gegaan, want ik reken nu af en toe nog wel eens een keer op het werk. Dan moeten we dingen uitrekenen en dat lukt heel goed"* (S29). Ook student

10 geeft aan dat het verbeteren van de essentiële vaardigheden ervoor zorgt, dat men beter kan functioneren op het werk, namelijk: *“Ja, ik heb gewoon in een klap een heleboel geleerd. Ik weet, nou ja, met computer en zo hoe ik met computer overweg moet. (...) Weet ik hoe het allemaal moet. Ik weet nou hoe ik mappen moet behandelen, zeg maar. (...) En wat dus portfolio is (...). En dat heb ik allemaal geleerd”* (S10).

4. Contact en Ondernemen

Ook wordt duidelijk, dat een groot aantal studenten contact met andere mensen krijgt en zelf ook meer is gaan ondernemen. Ze gaan er meer op uit, doordat ze bijvoorbeeld de bus kunnen gebruiken, zoals student 11: *“Uh ja zelf met de bus reizen. (...) Ja, ik ben nog wel eens onzeker, maar dat hoeft ik niet te zijn. (...) Ja, gewoon dat ik het kan”* (S11). Uiteindelijk leert men dan ook andere mensen kennen, wat eerst helemaal niet mogelijk was. Student 18 bevestigt dit, namelijk: *“Ja, ik leer wel andere mensen. Ik vind ook wel, ja fijner, prettiger. (...) Af en toe ga ik wel eens naar de stad, (...) of meestal zaterdagavond en dan leer je toch wel andere mensen kennen. Eerder durfde ik niet naar ze toe te gaan, maar nu durf ik nu een stuk makkelijker en ik vind ja, om andere mensen te leren kennen, vind ik echt eh ja dat is voor mij eh voelt goed”* (S18).

5. Toeleiding naar opleiding en arbeid

Een andere belangrijke doelstelling van de “academie voor Zelfstandigheid” is, dat studenten zelfstandiger leren werken, een baan vinden of de mogelijkheid krijgen om door te stromen naar het MBO om vervolgens gekwalificeerd te kunnen worden voor een baan, zoals dat gelukt is bij student 13: *“Daar ben ik, eh, heb ik me aangemeld bij Helpende Zorg en Welzijn Niveau 2 en daar ben ik ook voor aangenomen (...)”* (S13). Sommigen kunnen aan de slag in een nieuwe functie, zoals student 24: *“Ik heb in 11 oktober heb ik een intakegesprek bij de beveiliging. (...) En als alles goed gaat, kan ik daar gelijk doorstromen. (...) Ik vind het leuk om met mensen, mensen te kunnen helpen of zover op weg te kunnen helpen en onder mensen te zijn, die toch misschien wat zwaarder hebben of toch een beetje ook moeilijk hebben”* (S24). Uiteindelijk heeft 25 van de 32 studenten (circa 78%) een betere plek op de arbeidsmarkt (met name via dagbesteding) gevonden of is doorgestroomd naar een MBO-opleiding of een stage.

Succesfactoren en verbeterpunten van de “academie voor Zelfstandigheid”

De kracht van het leertraject binnen de “academie voor Zelfstandigheid” bestaat uit een combinatie van factoren. Allereerst geven de meeste studenten aan, dat de trainer of docent een belangrijke rol speelt in het behalen van een goed leerresultaat. Dit geldt voor 26 van de 32 studenten (circa 81%). Student 20 illustreert dit door het volgende: *“De juf (...). Daar heb ik ook goede steun aan en dat is ook wel leuk. (...) Ja, dat ze je overal bij betreft. Dat vind ik leuk, erg belangrijk. Ik houd niet zo van mensen die mij buitengesloten laten (...)”* (S20).

Op de tweede plaats spelen familie, vrienden, maar ook collega's een belangrijke rol bij 22 van de 32 studenten (circa 69%). Student 29 geeft aan dat zijn vriendin deze rol op haar nam: *“Ja, dan vroeg wat heb je nu weer geleerd en dan liet ik het haar zien. Oh, is dat moeilijk? En dan zei ik: “Nee hoor, ik kan het je zo laten zien op de computer”. Oh, zei ze dan, dat lijkt mij ook wel wat.”* (S29).

Bij 19 van de 32 studenten (circa 59%) werd duidelijk, dat de lesinhoud, oftewel de lesactiviteiten en de bijbehorende materialen belangrijk waren in hun leerproces. Student 5 geeft aan, dat de opdrachten praktisch van aard zijn en gericht zijn op het verbeteren van de leefsituatie: *“Bij koken kreeg je altijd, nou ja, recept, van wat gaan we doen en werd uitgelegd wat het was en wat we gingen doen. (...) Ging je eerst koken natuurlijk en dan ging je het in de map leggen en kreeg je het mee”* (S5).

Ook de jobcoach bleek bij een groot aantal studenten van belang te zijn tijdens het leerproces. Dit was voor 14 van de 32 studenten (circa 44%) het geval. Student 15 geeft aan wat de rol van de jobcoach is: *“Nou, die gaat dan eerst kijken wat voor een werk er is en wat je hebt aangegeven. Nou, toen was er werk (...). Nou dan komt hij één keer in de zoveel tijd komt hij langs, even kletsen hoe het op het werk gaat, of het goed gaat, of er nog foutjes zijn, of verbeteringen”* (S15).

Factoren die daarnaast ook een rol spelen, maar voor minder studenten van belang zijn, zijn achtereenvolgens de woonbegeleider, de medestudenten en de werkwijze van de “academie voor Zelfstandigheid”.

Kijkend naar de tevredenheid zijn de meeste studenten tevreden over het belangstellingsgesprek, de gehanteerde diagnosemethode INVRA en de coachingsgesprekken (22 van de 32 studenten, circa 69%). Ook het huiswerk bleek weinig problemen op te leveren.

Er zijn echter wel twee aandachtspunten. 14 Van de 32 studenten (circa 44%) geven aan, dat de groep niet altijd prettig is. Deze is soms te groot of het niveauverschil is te groot. Dat is voor verbetering vatbaar. Ten slotte geven 19 van de 32 studenten (circa 59%) aan dat het rooster en de lestijden prima zijn, maar toch vonden 9 van de 32 studenten (circa 28%) dat het rooster niet optimaal is, kijkend naar de hoeveelheid dagen of de wenselijke lestijden.

Door de “academie voor Zelfstandigheid” krijgen mensen met een licht verstandelijke beperking een betere kans in de samenleving en op de arbeidsmarkt

Zoals in de inleiding al geconstateerd werd, is er nog steeds een te grote groep mensen die uitgesloten is van deelname in de samenleving of werkloos blijft. Opleiding kan ervoor zorgen dat ook deze mensen zelfstandig kunnen wonen en werken. Via een fenomenografische onderzoeksmethode is in kaart gebracht of de “academie voor Zelfstandigheid” er uiteindelijk voor zorgt, dat deze “moeilijk bemiddelbare burgers” toch hun plek in de samenleving en op de arbeidsmarkt kunnen verbeteren. Duidelijk werd, dat door deelname aan de “academie voor Zelfstandigheid”:

- circa 66% zelfstandig(er) is gaan wonen;
- circa 78% meer kansen heeft gekregen op de arbeidsmarkt, doordat men kon doorstromen naar het MBO, stage is gaan lopen of een betere plek op de arbeidsmarkt (met name via dagbesteding) heeft gevonden;
- circa 63% een beter zelfbeeld en meer zelfvertrouwen heeft verkregen;
- circa 69% een betere taal- en rekenbeheersing heeft gekregen naast betere digitale vaardigheden;
- circa 59% meer is gaan ondernemen in de omgeving en andere mensen heeft ontmoet.

Samenvattend zou men kunnen zeggen, dat in ieder geval het merendeel van de studenten deelname aan de “academie voor Zelfstandigheid” als positief heeft ervaren en er een goed gevoel aan over heeft gehouden. Kijkend naar de “social return on investment” is deze vrij hoog te noemen aangezien de meeste studenten daadwerkelijk een betere plek in de samenleving hebben verkregen en zelfs kansen op de arbeidsmarkt (met name via dagbesteding) hebben gecreëerd. In die zin kan men constateren, dat deze vorm van leren hun welbevinden heeft bevorderd. Met name de docent / trainer, de ondersteuning van de familie, de lesmaterialen en de ondersteuning van de jobcoach waren factoren die voor dit succes zorgden. Het rooster en de groepssamenstelling zorgden daarentegen nog wel eens voor “hindernissen” tijdens het leren.

Samenvattend zou men kunnen concluderen, dat de “academie voor Zelfstandigheid” van Landstede en de Twijn, Frion, 's Heeren Loo, het Thomas a Kempis college, Philadelphia, De Wingerd, Inclusiefgroep, Careander en de Provincie Gelderland (onder andere de Regio Noord-Veluwe) ervoor zorgt, dat een belangrijke groep die voorheen niet zelfstandig kon wonen en werken toch een bijdrage kan leveren aan de samenleving en op de arbeidsmarkt (met name via dagbesteding). Met initiatieven als de “academie voor Zelfstandigheid” is het mogelijk dat mensen met een uitkering of een licht verstandelijke beperking stappen kunnen zetten in zelfstandig(er) wonen en een zinvolle bijdrage kunnen leveren aan de samenleving, zowel onbetaald als betaald.

Referenties

Ashworth, P & Lucas, U. (2000). Achieving empathy and engagement: A practical approach to the design and reporting of phenomenographic research. *Studies in Higher Education*, 25 (3), 295 - 308.

Bijl, R., Boelhouwer, J., Cloin, M. & Pommer, E. (2011). De sociale staat van Nederland 2011. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.

Booth, S. (1997). On phenomenography, learning and teaching. *Higher Education Research & Development*, 16 (2), 134 - 158.
In A. Wright, J. P. Murray & P. Geale (2007). A phenomenographic study of what it means to supervise doctoral students. *Academy of Management Learning & Education*, 6 (4), p. 461.

Buisman, M., Allen, J., Fouarge, D., Houtkoop, W. & Van der Velden, R. (2012). PIAAC 2012: de belangrijkste resultaten. 's-Hertogenbosch: Expertisecentrum Beroepsonderwijs.

CBS. (2014a). Nederland presteert bovengemiddeld op thema's Europa 2020. 07-06-2014. <<http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/dossiers/eu/publicaties/archief/2014/2014-4058-wm.htm>>.

CBS (2014b). Beroepsbevolking; Geslacht en Leeftijd. 07-06-2014. <<http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=71738NED&D1=22,26&D2=0&D3=0&D4=a&D5=31,36,41,46,51,60,65,I&HD=140304-1009&HDR=T,G4&STB=G2,G1,G3>>.

De Greef, M., Segers, M. & Nijhuis, J. (2013). Feiten en cijfers geletterdheid. Den Haag: Stichting Lezen & Schrijven.

Eisner, E. W. (1998). The enlightened eye: Qualitative inquiry and the enhancement of educational practice. Upper Saddle River, NJ: Merrill / Prentice-Hall.

Howitt, D. & Cramer, D. (2008). Introduction to Statistics in Psychology. Harlow: Prentice Hall.

Kok, L. & Scholte, R. (2013). Rendement van cursussen voor laaggeletterden. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek.

Josten, E. (2010). Minder werk voor laagopgeleiden? Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Levitas, R., Pantazis, C., Fahmy, E., Gordon, D., Lloyd, E. & Patsios, D. (2007). The Multidimensional analysis of social exclusion. London: Department for Communities and Local Government.

Marton, F. (1992) Phenomenography and "the art of teaching all things to all men". *Qualitative Studies in Education*, 5, 253-267.

Marton, F. (1995). On non-verbal learning. Level of processing and level of outcome. *Scandinavian Journal of Psychology*, (16), 273 - 279. In A. Wright, J. P. Murray & P. Geale (2007). A phenomenographic study of what it means to supervise doctoral students. *Academy of Management Learning & Education*, 6 (4), p.460.

Marton, F. & Booth, S. (1997) Learning and awareness. Mahwah, N. J.: Lawrence Erlbaum.

Marton, F., Watkins, D. & Tang, C. (1997). Discontinuities and continuities in the experience of learning: an interview study of high-school students in Hong Kong. *Learning and Instruction*, vol. 7 (1), 21 - 48.

Sandberg, J. (2000). Understanding human competence at work: An interpretative approach. *Academy of Management Journal*, 43 (1), 9 - 25. In A. Wright, J. P. Murray & P. Geale (2007). A phenomenographic study of what it means to supervise doctoral students. *Academy of Management Learning & Education*, 6 (4), p. 460 - 461.

Tan, K.H.K. (2008). Qualitatively different ways of experiencing student self-assessment. *Higher Education Research & Development*, vol. 27 (1), 15 - 29.

Trigwell, K. (1997). Phenomenography: An approach to research. Sydney: Hampden Press. In A. Wright, J.P. Murray & P. Geale (2007). A phenomenographic study of what it means to supervise doctoral students. *Academy of Management Learning & Education*, 6 (4), p. 460

© Artéduc, 's-Hertogenbosch